

ಬುದ್ಧಭಗವಾನರ ಅದ್ವಿತೀಯಬೋಧನೆ:

ಅವರ ಬೋಧನೆ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿತ್ತು: “ಯಾವ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು, ಕುಶಲ(ಪುಣ್ಯ)ವನ್ನೆ ಅಚಲಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಚಿತ್ತವನ್ನು(ಮನಸ್ಸನ್ನು) ಪಲಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು.” ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರು ಪಂಚಶೀಲವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು, ಅದೊಂದರೆ ಜೀವಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿರುವುದು, ಕಣ್ಣತನ ಮಾಡಿರುವುದು, ಅನೈಕತೆಯಿಂದ ದೂರವಿರುವುದು, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿರುವುದು, ಮತ್ತು ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ದಾನವನ್ನು ಅಚಲಿಸುವುದು, ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಮುಕ್ತಿರಳಿಸುವುದು.

ಅವರು ಹೀಗೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು 45 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪರರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ನಂತರ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬೋಧನೆಯೇ “ಧಮ್ಮ” ಆಗಿದೆ. ಅದು ಈಗ ತಿಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಏನಾದರೊಂದು ಅಥವಾ ಪೂರ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅವರವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಕುಟುಂಬ , ಮತ್ತು ರಾಜವಂಶ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದವರು ಅವರ ಬೋಧನೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು, ಅವರು ೮೨೦೦೦ ಬೋಧನೆ ನೀಡಿದರು, ಜನರಲ್ಲ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವಂತೆ ಪರಿಣಾಮಕಾಲಿಯಾಗುವಂತೆ ಬೋಧಿಸಿದರು,

ಬೋಧಿಯ ಪರಮೋತ್ತಮ :

ಬೋಧಿಯು ನಮಗೆ ಜನ್ಮರಹಿತ, ರೋಗರಹಿತ, ಮುಪ್ಪುರಹಿತ, ಮರಣರಹಿತ, ದುಃಖರಹಿತ, ಕಶ್ಮಲರಹಿತ, ಅಹಂಕಾರರಹಿತ ಆಜ್ಞಾನರಹಿತ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲು ಆಗದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದರಿಂದ ಇದು ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠಕರವಾಗಿದೆ.

ಬೋಧಿಯ ಸಾರ :

ಬೋಧಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಇಡೀ ಬೋಧನೆಯಿದೆ. ನಾವು ಬುದ್ಧರ ಬೋಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಬೋಧಿಯನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಬುದ್ಧರ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ:

1. ನಾಲ್ಕು ಆರೈಕೆ ಸತ್ಯಗಳ ಜ್ಞಾನ
2. ಆರೈಕೆ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗದ ಜ್ಞಾನ
3. ಕಾರಣ-ಕಾರ್ಯ-ಪರಿಣಾಮದ ಜ್ಞಾನ (ಪಟ್ಟಿಚ್ಛಸಮುಪ್ಪಾದ)
4. ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದರ ಜ್ಞಾನ
5. ತ್ರಿಲಕ್ಷಣದ ಜ್ಞಾನ
6. ಅಶುಭ ಜ್ಞಾನ
7. ಅನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನ
8. ಆನಾತ್ಮದ ಜ್ಞಾನ
9. ಅನೀಶ್ವರವಾದ (ನಾಸ್ತಿಕ, ದೇವರು ಇಲ್ಲ) ದ ಜ್ಞಾನ
10. ಸರ್ವಲೋಕಗಳ ಜ್ಞಾನ
11. ಅಭಿಧಮ್ಮದ ಜ್ಞಾನ
12. ತರ್ಕ, ತತ್ವ ಮತ್ತು ಮನಶಾಸ್ತ್ರದ ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನ
13. ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಜ್ಞಾನ
14. ವಿಪಶ್ಯನದ ಜ್ಞಾನ
15. ಧ್ಯಾನಗಳ ಜ್ಞಾನ
16. ಅಭಿಜ್ಞಾ (ಪವಾಡಶಕ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನ)
17. ಕರ್ಮಫಲಗಳ ಜ್ಞಾನ
18. ಬೋಧಿಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಅಂಗಗಳ ಜ್ಞಾನ (ಬೋಧಿ ಪಕ್ವಿಯ ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ನಾವು ಬುದ್ಧರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಬೋಧಿಪಕ್ಕಿಯ ಧಮ್ಮವನ್ನು ನಾವು ಆರೈ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಡಕಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಪಂಚ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ (ಬಲ) ಸಹಾ ಅಡಕಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಈ ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಾವು ದೇವರನ್ನು, ಆತ್ಮವನ್ನು, ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದುಃಖವನ್ನು, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಲಾರೆವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಶಾಂತಿ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಸರ್ವ ದುಃಖ ನಾಶಕವಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆನಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಕರವಾದ ಜನ್ಮನಾಶಕವಾದ, ಸರ್ವಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಕರವಾದ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ ಪೂರಕವಾದ ಬೋಧಿಯೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಬೋಧಿಯ ಮೂಲಕ ನಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಬಹುದು.

ಹೀಗೆಯೇ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬೋಧನೆಯ ಬೋಧಿಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ನಾವು ಆಲಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯು ತೊಡೆದು ಹೋಗಿ ಸಮ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಾವು ನಿಲ್ಲುವೆವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಧ್ಯಾನ ಸಾಧನೆಗೆ ಮುನ್ನ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಧ್ಯಾನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ:

1. ನಾಲ್ಕು ಆರೈಸತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಆರೈ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ.
2. ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಉದಯಿಸುವಿಕೆ (ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮುಪ್ಪಾದ).
3. ಕುಶಲ ಮತ್ತು ಅಕುಶಲವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಅರಿಯುವಿಕೆ.
4. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪ ಅರಿಯುವಿಕೆ.
5. ಧಾತುಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವಿಕೆ.
6. ಪಂಚಖಂಧ (ಐದು ಸ್ಕಂದ) (ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು) ಅರಿಯುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ...

ಮಹಾನ್ ನಾಲ್ಕು ಆರೈಸತ್ಯಗಳು

ನಾಲ್ಕು ಮಹಾನ್ ಆರೈಸತ್ಯಗಳೆಂದರೆ :

1. ದುಃಖ ಸತ್ಯ
2. ದುಃಖ ಸಮುದಯ (ಉದಯ/ಕಾರಣ) ಸತ್ಯ
3. ದುಃಖದ ನಿರೋಧ (ನಿಲ್ಲುವಿಕೆ/ಅಂತ್ಯ/ಉದಯಿಸದಿರುವಿಕೆ) ಸತ್ಯ
4. ದುಃಖ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಆರೈ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗ.

ಇವು ನಾಲ್ಕು ಇರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಎನ್ನುವೆವು. ಇವು ಮಹತ್ತರವಾದುದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಮಹಾನ್ ಎಂದೂ ಇವು ಸತ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ಮಿಥ್ಯವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಸಿದ್ಧಾಂತವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ತರ್ಕವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಸುಳ್ಳಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಇವು ಸತ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಆರೈವೆಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ ಎಂದರೆ ಇವು ಆರೈರಿಂದ (ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಾಪುರುಷರಿಂದ) ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಾಗೂ ಇವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಗಿದೆ, ಸಮಾ ಸಂಬುದ್ಧರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಾಗೂ ಇವು ಸತ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನ್ನು 4 ಆರೈಸತ್ಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

1. ದುಃಖ ಸತ್ಯ : ಇದೇ ದುಃಖ ಸತ್ಯ, ಓ ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ :

ಜನ್ಮವು ದುಃಖಕರ, ಮುಪ್ಪು ದುಃಖಕರ, ರೋಗ ದುಃಖಕರ, ಮರಣವು ದುಃಖಕರ, ಅಪ್ರಿಯರೊಡನೆ (ಅಪ್ರಿಯವಾದುದರಲ್ಲಿ) ಮಿಲನ ದುಃಖಕರ, ಪ್ರಿಯರ ವಿರೋಧ (ಪ್ರಿಯವಾದುದರ ವಿರೋಧ) ದುಃಖಕರ, ಬಯಸಿದ್ದು ಈಡೇರದಿದ್ದಾಗ ದುಃಖಕರ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಪಂಚಖಂಧಗಳ (ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ) ಅಂಟು (ಸ್ನೇಹ) ದುಃಖಕರ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ನಾಲ್ಕು ದುಃಖಗಳಿವೆ. ಅಂದರೆ ಹುಟ್ಟುವಾಗ ದುಃಖ, ಯೌವನದಿಂದ ವಿಮುಖವಾಗಿ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಗುವ ದುಃಖ, ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೀಣಿಸಿ ರೋಗಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವ ದುಃಖ, ಜೀವನದಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ವಶವಾಗುವ ದುಃಖ. ಈ ನಾಲ್ಕು ದುಃಖಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿವೆ.

ಉಳಿದ ಮೂರು ಬಹುಪಾಲು ಮನಸ್ಸಿನ ದುಃಖವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಅಪ್ರಿಯರ ಅಥವಾ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದರ ಸಮಾಗಮ ದುಃಖ, ಹೇಗೆಂದರೆ ನಾವು ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ನಷ್ಟವನ್ನು, ಸೋಲನ್ನು, ನಿಂದೆಯನ್ನು, ರೋಗವನ್ನು, ಮುಪ್ಪನ್ನು, ಮರಣವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇವುಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ನಾವು ದುಃಖಪಡುವೆವು.

ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಿಯರ ವಿಯೋಗ ಅಥವಾ ಪ್ರಿಯವಾದುದರ ವಿಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ನಾವು ಇಷ್ಟಪಡುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಮ್ಮಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ದೂರವಾಗಬಹುದು. ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಜಯ, ಯಶಸ್ಸು, ಲಾಭ, ಕೀರ್ತಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ಯೌವನ ಮತ್ತು ಜೀವನ ನಮ್ಮಿಂದ ವಿಯೋಗ ಆಗಬಹುದು. ಆಗ ನಾವು ದುಃಖ ಪಡುವೆವು.

ಹಾಗೆಯೇ ನಾವು ಬಹಳಷ್ಟು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಅವು ಈಡೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾವು ದುಃಖಿಸುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕುರೂಪಿಯು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು, ದರಿದ್ರನು ಧನವನ್ನು, ರೋಗಿಯು ಬಲಿಷ್ಠತೆಯನ್ನು, ವೃದ್ಧನು ಯೌವನವನ್ನು, ಮೃತ್ಯು ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವವನು ಜೀವನವನ್ನು, ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬಹುಪಾಲು ಜನರು ಧನ ಹಾಗೂ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಈಡೇರದಿದ್ದಾಗ ದುಃಖಿಸುವರು.

ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖ ಸೇರಿಸಿದಾಗ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಈ ದೇಹ ಮನಸ್ಸಿನ ನಂಟು ಅಥವಾ ಅಂಟು ನಮಗೆ ದುಃಖಕರವಾಗಿದೆ.

2. ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ (ಸಮುದಯ) ಸತ್ಯ : ಇದೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಸತ್ಯ ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ -

ಅದೆಂದರೆ (ದಾಹ) ತೀವ್ರ ಬಯಕೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಜನ್ಮದಿಂದ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರಿಯಾಸಕ್ತಿಯ ತೀವ್ರ ಬಯಕೆ (ಕಾಮತನ್ಮಾ), ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇರಬೇಕೆನ್ನುವ ತೀವ್ರ ಬಯಕೆ (ಭವತನ್ಮಾ) ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ (ವಿಭವ ತನ್ಮಾ) ತೀವ್ರ ಬಯಕೆ.

ನಾವು ಬಹಳಷ್ಟು ಬಯಸುವೆವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಈಡೇರುವುದಿಲ್ಲ ಆಗ ನಾವು ದುಃಖಿಸುವೆವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಈಡೇರದಿದ್ದರಕ್ಕಾಗಿ ಅದೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಆ ಬಯಕೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳ ತರಹವೇ ಜೀವನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವರ್ತಮಾನ ಎಷ್ಟೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ ಭವಿಷ್ಯ ನಂಬುವಂತಿಲ್ಲ. ನಾವು ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ಪ್ರಿಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ವಿಯೋಗವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:- ಯೌವನ, ಆರೋಗ್ಯ, ಜೀವನ, ಸಂಗಾತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಸ್ನೇಹ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಕೀರ್ತಿ, ಅಧಿಕಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ, ಆಗ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಜೀವಿಸಬೇಕು (ಭವತನ್ಮಾ) ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ತಮೇಲೆಯಾದರೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆಸಬೇಕೆಂದು ನಾನಾ ಕಸರತ್ತುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತೇವೆ. ಅಥವಾ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಹೊಂದಿ ಇರಲೇಬಾರದು (ವಿಭವತನ್ಮಾ) ಎಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಜನ್ಮವೇ ಬೇಡವೆಂದು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ತೀವ್ರ ಬಯಕೆಗಳಾಗಿವೆ (ತನ್ಮಾ) ಆಗಿದೆ. ಇದೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ತತ್ಕಾರಣದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಎಂದೂ ನಾವು ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ನಾವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಶಾಂತವಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಉದ್ರೇಕಭರಿತ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ನಾವು ತೀವ್ರ ಬಯಕೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೆ ದುಃಖ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಬಯಕೆಗಳೇ ದುಃಖದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಯಕೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಲಾರವು. ಬಯಕೆಗಳಿಂದಲೇ ದುಃಖವು, ಶೋಕವೂ, ಚಿಂತೆಯು, ಭಯವು, ಕೋಪವು, ಕಶ್ಮಲಗಳು ಉದಯಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಬಯಕೆಗಳಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ಬಂಧನವಿಲ್ಲ, ದುಃಖವಿಲ್ಲ, ಶೋಕವಿಲ್ಲ, ಭಯವಿಲ್ಲ, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಕೋಪವಿಲ್ಲ, ಕಶ್ಮಲಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಾವುದೆಲ್ಲವೂ ಪರರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆಯೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖಕರ ಸ್ವ-ಪ್ರಭುವಾಗುವುದೇ ಸುಖಕರವಾಗಿದೆ.

3. ದುಃಖ ನಿರೋಧ ಸತ್ಯ : ಇದೇ ಓ ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ ದುಃಖ ನಿರೋಧ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ತನ್ಮಾದಿಂದ (ತೀವ್ರ ಬಯಕೆಯಿಂದ) ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗುವುದೇ, ತೊಡೆದುಹಾಕುವುದೇ, ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುವುದೇ, ಅಂತ್ಯ ಮಾಡುವುದೇ, ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ, ನಿರೋಧಿಸುವುದೇ ನಿಬ್ಬಾಣವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಿಯ ಬಯಕೆ ಇಲ್ಲದವನು ದುಃಖರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಿಯ ಬಯಕೆಗಳಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ದುಃಖವು ಇಲ್ಲ. ಯಾರಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ವಿಷಾದವಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ಶೋಕರಹಿತ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಹೇಗೆ ಮುಳ್ಳಿನಿಂದ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡುವನೋ ಅದೇ ಮುಳ್ಳು ತೆಗೆದ ನಂತರ ಆತನು ಓಡುವುದು ಇಲ್ಲ, ಮುಳುಗುವುದು ಇಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತವರು ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ರಮಿಸದೆ ಅವರು ದುಃಖವೆಲ್ಲದರಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ನಾವು ದುಃಖದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಕಾಮತನ್ಮಾ, ಭವತನ್ಮಾ, ವಿಭವತನ್ಮಾ ಮೂರರಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕಾಮತನ್ಮಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಂದ್ರಿಯಾಸಕ್ತಿ, ಬಂಧು ಮಿತ್ರಾಸಕ್ತಿ, ಸತಿಪುತ್ರಾಸಕ್ತಿ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಕೀರ್ತಿ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಆಸಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಉದಯಿಸುವ ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಪಾರವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡರೆ ಅಪಾರ ದುಃಖ, ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಅಂಟಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಪ ದುಃಖ, ಲವಲೇಶವು ಅಂಟದಿದ್ದರೆ ಲವಲೇಶ ದುಃಖವು ಇಲ್ಲ.

ಹಾಗೆಯೇ ಭವ, ವಿಭವ ತನ್ಮಾ ತೊರೆಯಲು ನಮ್ಮ ದೇಹ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಬಯಕೆ ಪಡಬಾರದು. 'ಇರಬೇಕು ಅಥವಾ ಇರಬಾರದು' ಇವ್ಯಾವುವು ಇರಬಾರದು.

ಹೊಸದಾದ ಯಾವ ಬಂಧನವು ಉದಯಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬಾರದು. ಹಳೆಯ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕ್ಷಯಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ವಿಮುಕ್ತಿಯ ಹಾದಿಯಾಗಿದೆ. ಇವರ ಪೂರ್ಣ ವಿವರಣೆ ಮುಂದೆ ನಿಬ್ಬಾಣ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

4. ದುಃಖನಿರೋಧ ಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ (ದುಃಖ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗ):

ಈಗ ಇದೇ ಓ ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ದುಃಖ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ.

ಇದು ದುಃಖ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ (ಆರ್ಯರಿಂದ) ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವದ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಹತ್ತರವಾದ್ದರಿಂದ ಆರ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವು ಎಂಟು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಇದು ಇಂದ್ರಿಯಭೋಗ ಹಾಗೂ ದೇಹದಂಡನೆಗಳ ಅತೀರಕ ಮೀರಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗವನ್ನು ನಾವು ಏಕೆ ಮೀರಬೇಕೆಂದರೆ ಅದು ತುಚ್ಛವಾದುದು, ಅಸಭ್ಯವಾದುದು, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದುದು, ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲದ್ದು ಮತ್ತು (ಲಾಭರಹಿತವಾದುದು) ಅನರ್ಥಕಾರಿಯಾದದ್ದು.

ದೇಹದಂಡನೆಗಳು ನಾವು ಏಕೆ ಮೀರಬೇಕೆಂದರೆ ಅದು ದುಃಖಕಾರಿ (ನೋವು), ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲದ್ದು ಮತ್ತು ಅನರ್ಥ (ಲಾಭರಹಿತವಾದುದು)ಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗ ಮತ್ತು ದೇಹದಂಡನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಈ ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗದಿಂದ ನಾವು ಪಡೆಯತಕ್ಕಂತಹ ಲಾಭ ಏನೆಂದರೆ - ಯೋಗ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಜ್ಞಾನ, ಶಾಂತತೆ, ಅಭಿಜ್ಞಾ (ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಾಧಿ ಲಾಭದ ಜ್ಞಾನ), ಸಂಬೋಧಿ (ಜ್ಞಾನೋದಯ ಮತ್ತು ನಿಬ್ಬಾಣ (ದುಃಖರಹಿತತೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ).

ಮೊದಲನೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಎರಡನೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಂದರೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆಗೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು (ನಿಬ್ಬಾಣ) ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ಪೂರ್ಣರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವರು ದುಃಖ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ

1. ಸಮಾ ದಿಟ್ಟಿ (ಯೋಗ್ಯವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ)
2. ಸಮಾ ಸಂಕಪ್ಪ (ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಂಕಲ್ಪ / ಯೋಚನೆ)
3. ಸಮಾ ವಾಚಾ (ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆ)
4. ಸಮಾ ಕಮ್ಮಂತ (ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕರ್ಮ)

5. ಸಮ್ಯಾ ಅಜೀವೋ (ಯೋಗ್ಯವಾದ ಜೀವನೋಪಾಯ)
6. ಸಮ್ಯಾ ವಾಯಾಮೋ (ಯೋಗ್ಯವಾದ ವ್ಯಾಯಾಮ / ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆ)
7. ಸಮ್ಯಾ ಸತಿ (ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ವತ್ತಿ)
8. ಸಮ್ಯಾ ಸಮಾಧಿ (ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಮಾಧಿ / ಏಕಾಗ್ರತೆ)

ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಾ ಸಂಕಲ್ಪ ಇವು ಸೇರಿ “ಪ್ರಜ್ಞಾ” ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮ್ಯಾ ವಾಚಾ, ಸಮ್ಯಾ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಾ ಅಜೀವೋ ಇವು ಸೇರಿ “ಶೀಲ” ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸಮ್ಯಾ ವ್ಯಾಯಾಮೋ, ಸಮ್ಯಾ ಸತಿ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಾ ಸಮಾಧಿ ಇವು ಸೇರಿ “ಸಮಾಧಿ” ಆಗುತ್ತದೆ.

“ನಿಮಗೆ ನೀವೇ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು, ತಥಾಗತರು ಕೇವಲ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಯಾರು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಬುದ್ಧರ ಬೋಧನೆಯಂತೆ ನಡೆದು ದುಃಖಮುಕ್ತರು ಆಗುತ್ತಾರೆ.”

(ಧಮ್ಮಪದ 276)

ಬುದ್ಧಭಗವಾನರ ಬೋಧನೆಯ ಧ್ಯಾನವಾದ ಧಮ್ಮಾನುಸತಿ

ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವನೋ,
ಯಾರು ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ರತ (ಆನಂದ)ನಾಗಿರುವನೋ, ಯಾರು
ಧಮ್ಮದ ಅನುಚಿಂತನೆ (ಧ್ಯಾನ)ದಲ್ಲಿರುವನೋ
ಧಮ್ಮವನ್ನೇ ಅನುಸ್ಮೃತಿ (ಎಚ್ಚರದ ನೆನಪು) ಮಾಡುತ್ತಿಹನೋ
ಅಂತಹವನು ಸ್ವಧಮ್ಮದಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಜಾರಿಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.

- ಧಮ್ಮಪದ 364

ವಿಶುದ್ಧಿಯ, ವಿಮುಕ್ತಿಯ, ದುಃಖ ನಿರೋಧದ ಯಾವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಭಗವಾನರು ಸ್ವಸಂತೋಧಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಜಗದ ಹಿತಕ್ಕೆ ಬೋಧಿಸಿದರೋ, ಆ ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳೇ ಧಮ್ಮ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ವಿವರವಾಗಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅರಿಯುವುದೇ ಧಮ್ಮಾನುಸತಿಯಾಗಿದೆ. ಯಾರು ಧಮ್ಮಾನುಸತಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವರೋ ಅವರು ನಿರ್ಜನ ನಿಶಬ್ದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಸೀನರಾಗಿ ಧಮ್ಮದ ಮಹೋನ್ನತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ವಿವರವಾಗಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರ ಧಮ್ಮವು ಹೀಗಿದೆ :

1. ಸ್ವಾಖ್ಯಾತೋ ಭಗವತ ಧಮ್ಮೋ : ಸವಿವರವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭಗವಾನರ ಧಮ್ಮವು.
2. ಸಂದಿಟ್ಟಿಕೋ : ಸತ್ಯವು ನೇರವಾಗಿ ಇಲ್ಲೇ ಈಗಲೇ ದೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
3. ಅಕಾಲಿಕೋ : ಕಾಲವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿದೆ.
4. ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕೋ : ಬನ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತದೆ.
5. ಓಪನಯಿಕೋ : ಉನ್ನತಿಯಡೆ, ಪರಿಶುದ್ಧದಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸು ವುದಂತಹುದು.
6. ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬು ವಿಇ್ಛೊಹಿ ತಿ : ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವಂತಹುದು.

1) **ಸ್ವಾಖ್ಯಾತೋ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮೋ** : ಭಗವಾನರ ಧಮ್ಮವು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಕರ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಕೇಳಿದ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ಸಂಶಯಗಳು ಪರಿಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಜ್ಞಾನದ ಅರಿವಾಗಿ ಮೋಹವು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಕೋಲೆಗಳು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶೀಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಧಮ್ಮವು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಕರ ಹೇಗೆಂದರೆ ತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಾಧಿ ಸುಖ ಪಡೆಯುತ್ತಾ, ಸಮಥ ವಿಪಶ್ಯನ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಲೋಕೋತ್ತರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಾನರ ಧಮ್ಮವು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮಂಗಳಕರ ಹೇಗೆಂದರೆ ಮಾರ್ಗಫಲ ಮತ್ತು ಮಹೋನ್ನತ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಮಂಗಳಕರವಾದ ಧಮ್ಮವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಾನರ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷತೆ ಎಂದರೆ ಅವರು ಎಂದೂ ಅನಾವಶ್ಯಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಮಯ ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಗೊಂದಲವುಂಟು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಗುರಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಯಾವುದನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ, ಮುಕ್ತ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಧಮ್ಮವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು.

2) ಸಂದಿಟ್ಟಿಕೋ : ಭಗವಾನರು ಧಮ್ಮವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠಕರವಾಗಿ, ಸತ್ವಭರಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲೇ ಮತ್ತು ಈಗಲೇ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೋಹದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ಅದು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಧಾರಣ ಸತ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಾದರೆ ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಮೋಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನು ತಾನು ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರರಿಗೂ ನೋವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಆತನು ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಮೋಹಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಪರರ ಕೆಡಕು ಯೋಚಿಸುವುದನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಯೋಚಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ನೋವುರಹಿತನಾಗಿ ಭಾವೋದ್ರೇಕವಹೀನನಾಗಿ ಪ್ರಶಾಂತತೆಯನ್ನು ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲೇ ಈಗಲೇ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದೇರೀತಿ ಪರಮಾರ್ಥ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ, ಧ್ಯಾನದ ಹಂತಗಳು, ಮಾರ್ಗಫಲ ಕೊನೆಗೆ ನಿಬ್ಬಾಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ದಿಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಧಮ್ಮ ಸಹಾಯಕಾರಿ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂದಿಟ್ಟಿಕೋ (ಸರಿಯಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸಿಕೋ) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಹಾರತ್ನಗಳನ್ನು ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನಿತರ ಅಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಮೌಲ್ಯಾತೀತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ 4 ಸತಿಪಟ್ಟಾಸಗಳು 4 ಸಮ್ಮಪದಾನಗಳು, 4 ಇದ್ದಿಪಾದಗಳು, 5 ಬಲಗಳು, 5 ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, 7 ಬೋಧಿ ಅಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗಿಕ ಮಾರ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಅದ್ಭುತವಾದ ಮತ್ತು ಅಮೋಘವಾದ ಗುಣವಾಗಿದೆ.

3) ಅಕಾಲಿಕೋ : ಇದರ ಅರ್ಥ ಏನೆಂದರೆ ನಿಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ಈಗಲೇ ಫಲ ನೀಡುವಂತಹುದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲ ಕಾಯಬೇಕಿಲ್ಲ. ಇದರ ಫಲ ಈಗಲೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ : ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶೀಲದಿಂದ ಕೀರ್ತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಕೋಲೆಗಳು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಾರಿಪುತ್ರರಿಗೆ ಕೇವಲ 1 ವಾಕ್ಯ ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಸೋತಪನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಲಭಿಸಿತು. ಮೊಗ್ಗಲಾನವರಿಗೆ 2 ವಾಕ್ಯ ಕೇಳಿದಾಗ ಸೋತಪನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಲಭಿಸಿತು. ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಸೋತಪನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ 1 ಗಾಥೆಯಿಂದಲೇ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಅತ್ಯುನ್ನತಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಒಂದು ಸುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸಂಕೋಲೆಗಳು ಕಳಚಿ ಅರಹಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಾನರೇ ಕೇಳಿರುವ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ 7 ವರ್ಷ ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಿದರೆ ಅವರು ಅರಹಂತರು ಅಥವಾ ಅನಾಗಾಮಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮ ಪಡುವವರು ಅತಿ ವಿರಳರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬುದ್ಧರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ ಎನ್ನುವುದು ಸಾವಿನ ನಂತರ ಸಿಗುವುದು ಅಲ್ಲ, ಇಲ್ಲೇ ಈಗಲೇ ಸಾಧಿಸುವುದಂತಹುದು ಎಂದು ಅಕಾಲಿಕೋ ಪದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವು ಏನೆಂದರೆ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದದ್ದು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಲ್ಲದ್ದು, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸೀಮಿತವಲ್ಲದ್ದು, ಭಗವಾನರ ಬೋಧನೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ್ದು ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ತರ್ಕವಲ್ಲ, ಸಿದ್ಧಾಂತವಲ್ಲ, ಅದು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ.

4) ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕೋ : “ಬನ್ನಿ (ಎಹಿ) ಮತ್ತು ದರ್ಶಿಸಿ (ಪಸ್ಸಿ) ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು” ಎಂದು ಸರ್ವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಾಧಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಸಲು ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ ಈ ಧರ್ಮ.

ನಕಲಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಯಾರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಿಶ್ರ ಚಿನ್ನವುಳ್ಳವರೂ ಸಹ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಚಿನ್ನ ಹೊಂದಿರುವಾತ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿನ್ನವನ್ನು ಹೊಡೆದು, ಉಜ್ಜಿ, ಸುಟ್ಟು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ನಂಬಬೇಡಿ, ಬನ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಫಲಭರಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಎಂದು ಬುದ್ಧರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲಾಮರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಂತು ವಿಶಾಲ ಮನಸ್ಸನು ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಷಪಾತಿಯರು ಸತ್ಯಸ್ವೀಕೃತನಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಲಿ, ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿದೆ ಎಂದಾಗಲಿ, ಪೂಜ್ಯ ಗುರುವಿನಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದಾಗಲಿ, ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಹಮತ ಎಂದಾಗಲಿ, ಬರಿ ಹಾಗೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂದಾಗಲಿ ಏನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಿರಿ. ನಿಮಗೆ ನೀವೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಇವು ಒಳಿತು

(ತನಗೆ ಮತ್ತು ಪರರಿಗೆ), ನಿಂದಾತೀತವಾದುದು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹವಾದುದು. ಇವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದಾಗ ಈಗಲೂ ಮುಂದೆಯೂ, ತನಗೂ ಪರರಿಗೂ ಸುಖ ನಿಶ್ಚಯವೆನಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅನುಸರಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಧಮ್ಮವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅದರ ಉದ್ದೇಶ, ಮಾರ್ಗ, ಫಲ, ಏನೆಲ್ಲಾ ತರ್ಕ ಮತ್ತು ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಾಗಲು ಅರ್ಹವಾದದ್ದು ಈ ಧಮ್ಮ ಎಂದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಧಮ್ಮವು ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವು ಯಾವುದೆಂದರೆ : (1) ಧಮ್ಮವು ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಕ್ಕಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ದೇಹದಂಡನೆಕಾರಿಯೂ ಅಲ್ಲ. (2) ಶಾಶ್ವತವಾದವು ಅಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ನಾಶವಾದವು ಅಲ್ಲ. (3) ಸಂಶಯವಾದವು ಅಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಮೌಢ್ಯತೆಯಿಂದ (ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಒಪ್ಪುವಂತಹುದು ಅಲ್ಲ (4) ಧಮ್ಮವು ನಿರಾಶವಾದವು ಅಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಭೌತಿಕತೆಯ ಆಶಾವಾದವು ಅಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ವಾಸ್ತವವಾದವಾಗಿದೆ. (5) ಧಮ್ಮವು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಜಗದಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸುವವರಿಗಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಸ್ವಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿ ಸ್ವವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಂತಹುದು. (6) ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಹವಾದವು ಅಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರವಾದವೂ ಅಲ್ಲ (7) ಧಮ್ಮವು ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದದ್ದು (8) ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಗಿಕ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ (9) ಇದೊಂದು ಜ್ಞಾನದ, ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯ ಅದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾನ್ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

5. ಓಪನಯಿಕೋ : ಈ ಧಮ್ಮ ಊರ್ಧ್ವಗಾಮಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ನಿಬ್ಬಾಣಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದ ನಿಬ್ಬಾಣ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಲೋಕೋತ್ತರ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಫಲಗಳು ದೊರೆತು ನಿಬ್ಬಾಣ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವಾನರ ಧಮ್ಮವು ಯಾವುದೇ ರಹಸ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ತೆರೆದ ನೇರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಧಮ್ಮದ ಉದ್ದೇಶ ಸಂಪೂರ್ಣ ದುಃಖ ನಿರೋಧವಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮನಂದವು ಮಿಕ್ಕ ಸರ್ವ ಆನಂದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದ ಅನೇಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳು ಇವೆ. ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅತಿರೇಕವಿಲ್ಲದ ಮಾರ್ಗವಿದು. ಸಮತೋಲನದ ಮಾರ್ಗವಿದು, ಭೋಗವಿಲ್ಲದ ಮಾರ್ಗವಿದು, ದ್ವೇಷ ಒಡಕು ಇಲ್ಲದ ಮಾರ್ಗವಿದು, ಮೂಡತೆ, ಗೊಂದಲ, ಭ್ರಮೆಯಿಲ್ಲದ ಮಾರ್ಗವಿದು. ಚಿತ್ತವಿಕಾಸದ ಮಾರ್ಗವಿದು, ಶೀಲವಿಶುದ್ಧಿಯ ಮಾರ್ಗವಿದು ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇದು ಲೌಕಿಕ ಲಾಭದಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ, ಅಮರತ್ವದ (ನಿಬ್ಬಾಣ) ಹಾದಿಯಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸುವ ಮಹಾನ್ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.

“ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವ ಔಷಧಿಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಮಿಗಿಲಾದ ಸಾಟಿಯಿಲ್ಲದ ಧಮ್ಮ ಔಷಧಿಯು ಇದಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸಿ” ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ‘ಓಪನಯಿಕೋ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

6) ಪಚ್ಚತ್ತಮ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವಿಜ್ಞಾಹಿತಿ : ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಂದ ಅರಿಯಬಹುದಾದ ಧಮ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಭಗವಾನರ ಧಮ್ಮವು ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರು ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಮೋಹಗಳಿಂದ ಅದ್ವಿ ಹೋಗಿರುವರೋ ಅವರಿಂದ ಅರಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರಲ್ಲಿ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮೋಹಗಳು ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದೋ, ಯಾರು ಪ್ರಜ್ಞಾಶೀಲರೋ ನಿರ್ವಿಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಂತಹವರಾಗಿರುವರೋ ಅವರು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

“ಈ ಧಮ್ಮವು ಅಲ್ಪ ಇಚ್ಛುಕರಿಗೆ, ಮಹಾ ಲೋಭಿಗಳಿಗಲ್ಲ ಈ ಧಮ್ಮವು ಸಂತ್ಯಾಪರಿಗೆ, ಅತ್ಯಪರಿಗಲ್ಲ. ಈ ಧಮ್ಮವು ಏಕಾಂತ ಪ್ರಿಯರಿಗೆ, ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸುವವರಿಗಲ್ಲ. ಈ ಧಮ್ಮವು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಿಗೆ, ಸೋಮಾರಿಗಳಿಗಲ್ಲ. ಈ ಧಮ್ಮವು ಸ್ಮೃತಿವಂತರಿಗೆ, ಗೊಂದಲವುಳ್ಳ ಅಲಕ್ಷಿಗಳಿಗಲ್ಲ. ಈ ಧಮ್ಮವು ಶಾಂತಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಭಾವವೇಶಿಗಳಿಗಲ್ಲ. ಈ ಧಮ್ಮವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮೋಹಿಗಳಿಗಲ್ಲ. ಈ ಧಮ್ಮವು ನಿಖರತೆಯನ್ನು ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಬಯಸುವವರಿಗೆ, ಚದುರಿದ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಸರಿಯುವ ಚಂಚಲಿಗರಿಗಲ್ಲ”.

ಈ ರೀತಿ ಸಾಧಕರು ಧಮ್ಮಾನುಪಥದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ನಿವರಣೆಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ, ಧ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಧಮ್ಮಾ ಚಿಂತತೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಯಾರು ಧಮ್ಮದ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ತೋರಿಸಿದ ಬೋಧಿಸಿದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬಿಸಿದ, ಈ ರೀತಿ ಘನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿದ, ಶ್ರೇಷ್ಠಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಮಹಾ ಪರಮ ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆ ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭಯ ಚಿಂತೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಪಾರ ಸಹನೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಧಮ್ಮದಲ್ಲೆ ಆನಂದಿತವಾಗಿ ಸದಾ ಧಮ್ಮಾನಂದನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಬೇಗ ನೇರ ಸಮ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮುಕ್ತಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಚಲಿಸುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

“ಯಾರು ಧಮ್ಮದ ಆನಂದ ಸುಖವನ್ನು ಸೇವಿಸಿರುವರೋ ಅವರು ಉಪಶಾಂತ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಸುವರು. ಆರ್ಯ (ಬುದ್ಧ)ರಿಂದ ಬೋಧಿತವಾದ ಧಮ್ಮದಲ್ಲೇ ಪಂಡಿತ (ಜ್ಞಾನಿ)ರು ಸದಾ ರಮಿಸುವರು.

ಈ ಅನುಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಸಾಮಿಪ್ಯ (ಉಪಚರ) ಸಮಾಧಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸೋತಪನ್ನರೂ ಆಗವರು.

ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ 4 ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಇತರರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು

	ಬೌದ್ಧರ ನಾಲ್ಕು ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳು ದೃಷ್ಟಿಕೋನ	ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕರ	ಆಸ್ತಿಕರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ	ನಾಸ್ತಿಕರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ
ಪೂರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು	1) ದುಃಖ : ಪ್ರಿಯ ವಿಯೋಗ, ಅಪ್ರಿಯ ಸಮಾಗಮ ದುಃಖಕರ ಇತ್ಯಾದಿ ಪರಲೋಕವಿಲ್ಲ	ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ವ್ಯಥೆ, ಅಶಕ್ತತೆ (ದೌರ್ಬಲ್ಯ) ನೋವು, ಸ್ವತಂತ್ರ ನಷ್ಟ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಪ್ರೇರಕ	ದುಃಖದ ಸ್ವೀಕಾರ	ದುಃಖದ ಸ್ವೀಕಾರವಿಲ್ಲ
ಕಾರಣ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಪರರೇ ಕಾರಣ	2) ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ : ತನ್ಮಾವು (ತೀವ್ರ ಬಯಕೆ)(ಬೇಕು-ಬೇಡ) ಅನುವಂಶಿಯತೆ, ಬಾಲ್ಯದ ತತ್ಕ್ಷಣದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ, ಮೂಲ ಕಾರಣವು ಅಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.	ಪೋಷಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವಂತಹುದು	ದೇವರೇ ಕಾರಣ ಅಥವಾ ಮಾಯೆ ಅಥವಾ ವಿಧಿಯೇ ಕಾರಣ ಅಥವಾ ಕಾಲವೇ ಕಾರಣ	ಆಕಸ್ಮಿಕ, ಕಾರಣವೇ ಅಥವಾ
ಗುರಿ ಮಾಡಿಯಾದರೂ ಜೀವನ	3) ಬೋಧಿ ನಿಬ್ಬಾಣ : ನಿಬ್ಬಾಣ ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ದುಃಖದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಮುಕ್ತಿ (ಅಂಟುವಿಕೆ ಇಲ್ಲದಾಗ ದುಃಖವಿಲ್ಲ)	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಹೊರ ಬರುವಿಕೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆರೋಗ್ಯ (ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ)	ದೇವರದರ್ಶನ, ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗ ಅಥವಾ ದೇವರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯತೆ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮ/ಪರಮಾತ್ಮ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ	ಸಾಲ ಭೋಗದ
ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞಾದ ಸಂವೃದ್ಧಿ	ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ : 1) ಯೋಗ್ಯವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರದ ಜೀವನ 2) ಸಂಕಲ್ಪ 3) ಸಂಭಾಷಣೆ, 4) ಕರ್ಮ 5) ಜೀವನೋಪಾಯ 6) ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆ 7) ಜಾಗರೂಕತೆ 8) ಸಮಾಧಿ ಅಥವಾ ಶೀಲದ ಸಂವೃದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂವೃದ್ಧಿ (ಧ್ಯಾನ)	ಸಮಾಲೋಚನೆ, ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಔಷಧಿ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಮರ್ಥನೆ	ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಭಜನೆ, ಧ್ಯಾನ, ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ದೇಹದಂಡನೆ	ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಶೀಲಕ್ಕೆ, ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ